ประโยค ป.ธ. ๔
แปล ไทยเป็นมคธ
สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๖๖

๑. ครั้งนั้น ลิงตัวหนึ่งเห็นช้างเชือกนั้นผุดลุกผุดนั่ง ทำวัตรปฏิบัติอันดีงามแก่พระตถาคตเจ้า คิดว่า แม้เราก็จักทำอะไรถวายบ้างเหมือนกัน ดังนี้ จึงเที่ยวไป วันหนึ่ง เห็นรวงผึ้งที่กิ่งไม้ไม่มีตัวผึ้ง หักกิ่งไม้ นำรวงผึ้งพร้อมทั้งกิ่งไม้นั่นแหละ ไปสำนักพระศาสดา เด็ดใบตอง วางลงบนใบตองนั้น ได้ถวายแล้ว ฯ พระศาสดาทรงรับถวาย ฯ ลิงคอยมองดูด้วยคิดว่า พระศาสดาจักทรงกระทำการบริโภคหรือไม่หนอแล เห็นพระศาสดาทรงรับแล้วประทับนั่งคิดว่า มีอะไรอีกหนอ จึงจับปลายกิ่งไม้พลิกพิจารณาดู เห็นตัวอ่อนจึงค่อย ๆ นำตัวอ่อนเหล่านั้นออกแล้ว ได้ถวายอีกครั้ง ฯ พระศาสดาได้ทรงกระทำการเสวย ฯ ลิงนั้นดีใจ ได้จับกิ่งไม้นั้นกิ่งไม้นี้ ยืนฟ้อนรำอยู่ ฯ กิ่งไม้ที่ลิงนั้นจับก็ดี กิ่งไม้ที่ลิงนั้นเหยียบก็ดีในขณะนั้น หักแล้ว ฯ ลิงนั้น ตกลงที่ปลายตอไม้หนึ่ง ถูกปลายตอเสียบเข้าที่ตัว ตายไปด้วยจิตที่เลื่อมใสทีเดียว เกิดในวิมานทองสูง ๓๐ โยชน์ ในภพดาวดึงส์ ได้มีนางฟ้า ๑,๐๐๐ เป็นบริวาร ฯ

ภาพพระตถาคตอันพญาช้างอุปัฏฐากประทับอยู่ ณ ป่ารักขิตวันไพรสณฑ์นั้น ได้ปรากฏทั่วชมพูทวีปแล้ว ฯ ตระกูลใหญ่ทั้งหลายเป็นต้นอย่างนี้ว่า อนาถบิณฑิกเศรษฐี วิสาขามหาอุบาสิกา ส่งข่าวจากพระนครสาวัตถีแก่พระอานนทเถระว่า พระคุณเจ้าข้า ขอได้โปรดแสดงพระศาสดาแก่พวกเราด้วยเถิด ฯ ฝ่ายภิกษุ ๕๐๐ รูปที่พำนักอยู่ในทิศทั้งหลาย ออกพรรษาแล้ว พากันไปหาพระอานนทเถระ ร้องขอว่า ท่านอานนท์ ธรรมีกถาเฉพาะพระพักตร์ของพระผู้มีพระภาคเจ้า พวกเราได้ฟังมานานแล้ว ขอโอกาสเถิดท่านอานนท์ พวกเราพึ่งได้ฟังธรรมีกถาเฉพาะพระพักตร์พระผู้มีพระภาคเจ้า ฯ

๒. พระเถระพาภิกษุเหล่านั้นไป ณ รักขิตวันไพรสณฑ์นั้นแล้ว คิดว่า การที่เราพร้อมกับภิกษุประมาณเท่านี้ เข้าไปเฝ้ายังสำนักพระตถาคตเจ้า ผู้ประทับอยู่พระองค์เดียวตลอดไตรมาส ไม่สมควรเลย ดังนี้ จึงพักภิกษุเหล่านั้นไว้ข้างนอก เข้าไปเฝ้าพระศาสดา ลำพังผู้เดียว ฯ พญาช้างปาริไลยยกะเห็นพระอานนทเถระนั้นแล้ว ถือท่อนไม้ วิ่งแล่นเข้าไปหา ฯ พระศาสดาทอดพระเนตรเห็นจึงตรัสว่า หลีกไป ปาริไลยยกะ อย่าห้ามเลย ภิกษุนั่นเป็นพุทธอุปัฏฐาก ฯ พญาช้างปาริไลยยกะนั้น ทิ้งท่อนไม้ที่ตรงนั้นแหละ ได้เอื้อเฟื้อถึงการรับบาตรและจีวร ฯ พระเถระมิได้ให้ ฯ พญาช้างคิดว่า ถ้าพระเถระรูปนี้ จักเป็นผู้ที่ได้เรียนวัตรปฏิบัติแล้วไซร้ จักไม่วางบริขารของตนไว้บนแผ่นศิลาที่ประทับนั่งของพระศาสดา ฯ พระเถระ ได้วางบาตรและจีวรไว้บนพื้นดิน ฯ เป็นธรรมดา บุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยวัตร ย่อมไม่วางบริขารของตนไว้บนที่นั่งหรือที่นอน ของครูทั้งหลาย ฯ พญาช้างนั้น เห็นกิริยานั้นได้มีจิตเลื่อมใส ฯ พระเถระถวายบังคมพระศาสดาแล้วนั่งในที่เหมาะสมด้านหนึ่ง ฯ พระศาสดาตรัสถามว่า อานนท์ เธอมาผู้เดียวเท่านั้นหรือ ทรงสดับว่า พระเถระมาพร้อมกับภิกษุ ๕๐๐ รูป ตรัสว่า ก็ภิกษุเหล่านั้นอยู่ที่ไหน เมื่อพระเถระกราบทูลว่า ข้าพระองค์ไม่ทราบน้ำพระทัยของพระองค์ จึงพักเธอทั้งหลายไว้ข้างนอกแล้วจึงมา จึงตรัสว่า เรียกเธอเหล่านั้นมาเถิด ฯ พระเถระได้กระทำตามรับสั่งแล้ว ฯ ภิกษุเหล่านั้นมาถวายบังคมพระศาสดาแล้ว นั่งในที่เหมาะสมด้านหนึ่ง ฯ

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๔
แปล ไทยเป็นมคธ

๑. อเถโก มกฺกโฏ ตํ หตฺถึ อุฏฺฐาย สมุฏฺฐาย ตถาคตสฺส อภิสมาจาริกํ กโรนฺตํ ทิสฺวา อหัปิ กิญฺจิเทว กริสฺสามีติ วิจรนฺโต เอกทิวสํ นิมฺมกฺขิกํ ทณฺฑกมธุปฏลํ ทิสฺวา ทณฺฑกํ ภญฺชิตฺวา ทณฺฑเกเนว สทฺธึ มธุปฏลํ สตฺถุ สนฺติกํ หริตฺวา กทลิปตฺตํ ฉินฺทิตฺวา ตตฺถ ฐเปตฺวา อทาสิ ฯ สตฺถา คณฺหิ ฯ มกฺกโฏ กริสฺสติ นุ โข ปริโภคํ น กริสฺสตีติ โอโลเกนฺโต คเหตฺวา นิสินฺนํ ทิสฺวา กึ นุ โขติ จินฺเตตฺวา ทณฺฑโกฏึ คเหตฺวา ปริวตฺเตตฺวา อุปธาเรนฺโต อณฺฑกานิ ทิสฺวา ตานิ สณิกํ อปเนตฺวา ปุน อทาสิ ฯ สตฺถา ปริโภคมกาสิ ฯ โส ตุฏฺฐมานโส ตํ ตํ สาขํ คเหตฺวา นจฺจนฺโต อฏฺฐาสิ ฯ อถสฺส คหิตสาขาปิ อกฺกนฺตสาขาปิ ภิชฺชิ ฯ โส เอกสฺมึ ขาณุมตฺถเก ปติตฺวา นิพฺพิทฺธคตฺโต ปสนฺเนเนว จิตฺเตน กาลํ กตฺวา ตาวตึสภวเน ตึสโยชนิเก กนกวิมาเน นิพฺพตฺติ อจฺฉราสหสฺสปริวาโร อโหสิ ฯ

ตถาคตสฺส ตตฺถ หตฺถินาเคน อุปฏฺฐิยมานสฺส วสนภาโว สกล-ชมฺพุทีเป ปากโฏ อโหสิ ฯ สาวตฺถินครโต อนาถปิณฺฑิโก วิสาขา มหาอุปาสิกาติ เอวมาทีนิ มหากุลานิ อานนฺทตฺเถรสฺส สาสนํ ปหิณึสุ สตฺถารํ โน ภนฺเต ทสฺเสถาติ ฯ ทิสาวาสิโนปิ ปญฺจสตา ภิกฺขู วุตฺถวสฺสา อานนฺทตฺเถรํ อุปสงฺกมิตฺวา จิรสฺสุตา โน อาวุโส อานนฺท ภควโต สมฺมุขา ธมฺมีกถา สาธุ มยํ อาวุโส อานนฺท ลเภยฺยาม ภควโต สมฺมุขา ธมฺมีกถํ สวนายาติ ยาจึสุ ฯ

๒. เถโร เต ภิกฺขู อาทาย ตตฺถ คนฺตฺวา เตมาสํ เอกวิหาริโน ตถาคตสฺส สนฺติกํ เอตฺตเกหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ อุปสงฺกมิตุํ อยุตฺตนฺติ จินฺเตตฺวา เต ภิกฺขู พหิ ฐเปตฺวา เอกโกว สตฺถารํ อุปสงฺกมิ ฯ ปาริเลยฺยโก ตํ

ทิสฺวา ทณฺฑกํ อาทาย ปกฺขนฺทิ ฯ สตฺถา โอโลเกตฺวา อเปหิ ปาริเลยฺยก มา นิวารยิ พุทฺธุปฏฺฐาโก เอโสติ อาห ฯ โส ตตฺเถว ทณฺฑํ ฉฑฺเฑตฺวา ปตฺตจีวรปฏิคฺคหณํ อาปุจฺฉิ ฯ เถโร นาทาสิ ฯ นาโค สเจ อุคฺคหิตวตฺโต ภวิสฺสติ สตฺถุ นิสีทนปาสาณผลเก อตฺตโน ปริกฺขารํ น ฐเปสฺสตีติ จินฺเตสิ ฯ เถโร ปตฺตจีวรํ ภูมิยํ ฐเปสิ ฯ วตฺตสมฺปนฺนา หิ ครูนํ อาสเน วา สยเน วา อตฺตโน ปริกฺขารํ น ฐเปนฺติ ฯ โส ตํ ทิสฺวา ปสนฺนจิตฺโต อโหสิ ฯ เถโร สตฺถารํ วนฺทิตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ ฯ สตฺถา อานนฺท เอกโกว อาคโตสีติ ปุจฺฉิตฺวา ปญฺจสเตหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ อาคตภาวํ สุตฺวา กุหึ ปน เตติ วตฺวา ตุมฺหากํ จิตฺตํ อชานนฺโต พหิ ฐเปตฺวา อาคโตมฺหีติ วุตฺเต ปกฺโกสาหิ เตติ อาห ฯ เถโร ตถา อกาสิ ฯ เต ภิกฺขู อาคนฺตฺวา สตฺถารํ วนฺทิตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุ ฯ